

Grimmia triformis

Kortskaftad fjällgrimmia

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** *Grimmiales*, **Familj:** *Grimmiaceae*, **Släkte:** *Grimmia* (grimmior), **Art:** *Grimmia triformis* - kortskaftad fjällgrimmia Carest. & De Not. **Synonymer:**

Kännetecken

Arten bildar upp till 1,5 cm höga, mörkgröna, täta tuvor, som är vitludna av håruddar. Bladen är bredast strax ovan basen och jämnt avsmalnande i en lång, färglös och fintandad hårudd. I tvärsnitt syns att bladen är kölade, bladkanterna plana eller något tillbakaböjda och bladskivan slät, inte mamillös. Bladskivan är delvis två cellager tjock, särskilt i bladkanten, och nerven är något avsmalnande nedåt i bladet. De övre bladcellerna är mer eller mindre kvadratiska - upp till två gånger så långa som breda - med vågiga, relativt tunna väggar. Bladbasens kantceller är tunnväggiga, långsmala och bleka. Arten är samkönad och kapslar förekommer oftast rikligt. Den mogna kapseln är brett oval och slät. Kapslarna sitter på mycket korta, kraftiga och raka skaft, vilket gör att de nästan helt döljs av honbladen. Kapselns ytceller är rektangulära och tjockväggiga. Locket är koniskt med ett kort, trubbigt spröt. Peristomtänderna är mycket långa, mörkröda och vackert perforerade.

Det korta kapselskaftet gör att kortskaftad fjällgrimmia är svår att förväxla med någon annan art i fjällen. Den kan dock likna vissa arter i släktet blommosor *Schistidium*. Den har tidigare ofta betraktats som en varietet av fjällgrimmia *G. donniana*, men den senare har kapslar med längre skaft som skjuter ut i höjd med de övre bladspetsarna, tunnväggigare ytceller i kapseln och kortare, blekare och hela peristomtänder.

Utbredning och status

Arten är i Norden endast känd genom ett fåtal fynd i norra fjällkedjan. Kortskaftad fjällgrimmia är mycket sällsynt, men den kan vara förbisedd p.g.a. att den är så liten. De tre svenska fynden -- i Padjelanta, i Sarek och en lokal söder om Abisko -- är gjorda i mellanalpin till hög-alpin zon. Den är inte påträffad i övriga Norden. Arten har hittats på ett fåtal platser i Alperna, och i övrigt i världen finns bara ett ytterligare fynd: i Altai i sydöstra Ryssland.

Ekologi

Kortskaftad fjällgrimmia växer på block och klippor i relativt skuggiga lägen i fjällen. Substratet är oftast svårvittrad silikatsten, men arten kan även växa på mer lättvittrade bergarter. Tuvorna innehåller ofta rikligt med mineraljord. Kortskaftad fjällgrimmia är funnen tillsammans med bl.a. sotmossa *Andreaea rupestris*, fjällgrimmia *Grimmia donniana*, brun frostmossa *Gymnomitrium concinnatum* och grå raggmossa *Racomitrium lanuginosum*.

Hot

Artens sällsynthet innebär att den är känslig för slumpfaktorer. Olika former av exploatering kan vara ett hot mot artens växtplatser. Hotbilden är i övrigt oklar.

Åtgärder

De tre svenska lokalerna bör återbesökas och följas upp för att fastställa artens status och utveckling. I fall arten återfinns bör växtplatsens exakta läge meddelas till berörda myndigheter så att lämpliga åtgärder vidtas för att arten ska kunna fortleva.

Övrigt

Etymologi: *triformis* (lat.) = tregestaltad, trefaldig, bestående av tre delar.

Uttal: [Grimmia trifórmis]

KEY FACTS Forms dense, hoary, up to 1.5 cm high, dark green tufts. Leaves keeled, margin plane to slightly recurved, lamina smooth. Upper laminal cells relatively thin-walled, more or less quadrate (1-2 times longer than wide), sinuose. Basal marginal cells thin-walled, elongate, pale. Autoicous, capsules frequently abundant. Mature capsules broadly ovoid, smooth, almost completely immersed. Seta straight and very short. - An alpine species typically found on hard siliceous cliffs and boulders in relatively shady situations.

Litteratur

Greven, H.C. 1995. *Grimmia* Hedw. (Grimmiaceae, Musci) in Europe. Leiden. 160 pp.

Weibull, H. 2006. *Grimmia triformis* kortskaftad fjällgrimmia s. 114. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. [AJ 6-23], Bladmossor. Sköldmossor - blåmossor : Bryophyta : Buxbaumia - Leucobryum. Artdatabanken, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala.

Författare

Henrik Weibull 2006. Redigerat av Tomas Hallingbäck 2010